

TABLA KVARTIRA (TABLA PRARODITELJA)

AHNENTAFEL (TABLE OF ANCESTORS)

Sažetak

Tabla kvartira (tabla praroditelja) je jedna vrlo poznata i popularna genealogija (stablo) u razvijenom svijetu. Kod nas je ona malo poznata kako u publicistici tako i široj javnosti. Prikazi tabli kvartira, što važi i za druge genealogije, mogu biti dati grafički u jednom shematskom obliku ili tekstualno u obliku liste (obično jedne knjige). Glavni predmet interesa ove table su generacijski prikazani (pra)roditelji (otac i majka, djed i baka, pradjed i prabaka itd.) jedne (polazne) osobe koju nazivamo proband(us). Genealoške relacije između članova table kvartira se izvode u odnosu na probandusa. Članovi (praroditelji) table kvartira se numeriraju prirodnim brojevima, pri čemu se probandusu dodjeljuje vlastiti broj 1, njegovom (njenom) ocu broj 2, majci broj 3 itd. Uz tablu kvartira se vežu 2 poznate pojave, tzv. pojava ponavljanja kvartira koja uzrokuje kod teoretskog razmatranja nelogično enormno uvećan broj praroditelja po generacijama i pojava gubitka kvartira („bijeke mrlje“ u tabli). Ova tabla je bila u primjeni na prostorima današnjih razvijenih zapadnih zemalja još u srednjem vijeku, dok kod nas, na prostorima bivše SFRJ, kao što je već rečeno, to nije bio slučaj, ni onda ni sada. Zato ovim člankom želimo ovu materiju da približimo i našoj čitalačkoj publici.

Ključne riječi: *tabla kvartira, porodično stablo, genealogija, parentela, generacija, nosilac kvartira, proband(us), heraldika (grboslovlje), kvartiri, parentacija, numerička oznaka, vlastiti broj, ponavljanje kvartira, socijalna endogamija, geografska endogamija, incest, implex, inbriding, genetsko srodstvo, koeficijent inbridinga, alel, gubitak kvartira*

Summary

Ancestor table (kwartierstaat) is a very well-known and popular genealogy (tree) in modern world. However, it is little known in this country both in the publicist writing and in the general public. The presentations of the ancestor tables, which is also true for other genealogies, can be given graphically as a scheme, or textually as a list (usually a book). The main focus of this table are ancestors/parents (father and mother, grand-father and grand-mother, great grand-father and great grand-mother, etc.) of one (initial) person called proband presented in terms of generations. Genealogical relationships among members of the ancestor table are developed in relation to the proband. The members (ancestors) of the ancestor table are numerated by cardinal numbers, the proband being designated by a unique number 1, his (her) father by number 2, the mother by number 3, etc. The ancestor table is linked with two well-known effects, the so-called effect of repetition of the

ancestor table, which in the theoretical analysis causes a non-logical enormously big number of ancestors in the generations as well as the effect of the loss of the ancestor table (the 'white spots' in the table). The use of this table in the present-day developed western countries dates back as the middle-ages, while in this region, in the territory of former Yugoslavia, as stated earlier, it was not used then nor it is used now-days. Therefore, it is our intention by this article to familiarize our readers with this matter.

Keywords: *ancestor table, family tree, genealogy, parentela, generation, initial person in ancestor table, proband, heraldry, ancestor tables, parentela, numerical designation, unique number, ancestor table repetition, social endogamy, geographical endogamy, incest, genetic kinship, inbreeding coefficient, aliel, loss of ancestor table*

Uvodne napomene

Podsjetimo, termin *genealogija* ima dvostruko značenje i odnosi se, s jedne strane, na genealogiju kao jednu društvenu nauku, a s druge strane, na rezultat njenog istraživačkog rada koji se na kraju prikazuje u formi *porodičnog stabla* odnosno *historije familije*. Genealogija (rodoslovlje) je zapravo jedna od 24 pomoćne discipline historije i ona se bavi postankom, porijeklom i razvojem porodica (familija) odnosno istraživanjem i proučavanjem porodičnih (familijarnih) relacija.

Tabla kvartira, tabla praroditelja (engl. Ahnentafel Numbering System /ancestor table/, nj. Ahnentafel, ital. ahnentafel, fr. Tableau d'Ascendance, nl. kwartierstaat) je od davnina jedno od najpoznatijih genealoških stabala. (Pod pojmom kvartira odnosno praroditelja, podrazumijevamo, u širem smislu značenja, oca i majku, djeda i baku, pradjeda i prabaku, prapradjeda i praprabaku itd.) Već više stotina godina popularnost ove table u genealoškoj praksi razvijenih zapadnih zemalja je u istoj ravni kao i istraživanje *porodičnog stabla* (*genealogije*) ili *parentele*. Šta je glavna odlika ovog stabla? Pojasnimo, ogleđa se u slijedećem: ako želimo što dublje otići u prošlost s ciljem istraživanja vlastitih roditelja i drugih direktnih (zakonskih) predaka kako s očeve tako i s majčine strane, dakle svih *praroditelja*, onda ćemo rezultate našeg istraživanja smjestiti, po prethodno definisanom metodološkom ključu, u jedan, po *generacijama*, uređeni shematski prikaz, tzv. tablu kvartira. Dakle, tabla kvartira je jedan, u generacijama rangiran, shematski prikaz zakonskih (pra)roditelja jedne osobe. Tako zavisno od definisanog cilja istraživanja, možemo se opredijeliti da smo mi ta polazna osoba od koje započinjemo istraživanje, ali to može biti i bilo koja osoba u familiji (muško ili žensko) za koju želimo napraviti tablu kvartira. Polazna

osoba se naziva *nosilac kvartira* (de cuius) ili *proband(us)* odnosno probanda (za žensko). U principu, u tablu kvartira unosimo jednog probanda, iako neki genealozi notiraju svu braću i sestre uz probanda, što teoretski nije greška, jer faktički oni svi zajedno imaju iste roditelje odnosno praroditelje. Napomenimo, ime ove genealoške table (sheme) potječe iz *heraldike* (*grboslovlja*) i nastalo je na osnovu četiriju dijelova heraldičkog štita u koje se smještaju oslikani grbovi četiri (2 x 2) praroditelja, *kvartira* (nl. kwartier), tj. djedova i baka s očeve i majčine strane. Ovi štitovi ukrašeni kolorisanim grbovima sa različitim motivima i drugim pratećim ukrasnim dodacima su, zapravo, simbolički prikazi opskrbljeni originalnim specifičnim obilježjima koji služe za predstavljanje, prepoznavanje i utvrđivanje identiteta odgovarajućih osoba i familija (također u drugim primjerima i gradova, država, organizacija i tako dalje).

Osobine table kvartira

Gornju definiciju table kvartira možemo ilustrirati i shematski predstaviti u vidu jednog njenog fragmenta putem *tabele 1*. Proband je smješten u generaciju I, iako ga neki autori obilježavaju i kao 0-generaciju. Međutim, on će pripadati tzv. 0-parentaciji (izvedeno od riječi „parentes“, roditelji). Uočavamo iz tabele da su roditelji probanda druga generacija, a prva parentacija, dok djedovi i bake pripadaju trećoj generaciji, a drugoj parentaciji itd. Numerisanje članova table kvartira, nakon obavljenog istraživanja, započinje od nosioca kvartira kojem se dodjeljuje *numerička oznaka* – prirodni broj 1, a zatim se nastavlja daljnje numerisanje prirodnim brojevima u rastućem redoslijedu u prethodnoj generaciji počinjući od oca (u našoj tabeli, dakle, slijeva nadesno).

Prema tome, proband nosi broj 1, njegovi roditelji nose brojeve 2 i 3, djedovi i bake nose brojeve od 4 do i sa 7, brojevi 8 do i sa 15 su rezervisani za pradjedove i prabake itd. Kao što vidimo, na ovaj način se svakom članu table, kvartiru, jednoznačno dodjeljuje jedna jedinstvena numerička oznaka (*vlastiti broj*) u vidu prirodnog broja. Ako želimo izračunati broj članova jedne generacije, onda zbir članova po generaciji je dat formulom $g_{n+1}=2^n$ ($n=0,1,2,3,4,\dots$; 0 je za prvu generaciju, 1 za drugu, 2 za treću, 3 za četvrtu itd.). Ako je riječ o prvoj generaciji, onda je $g_{0+1}=g_1=2^0=1$, što znači da prvu generaciju čini jedan član (zaista, to je proband). Druga generacija se sastoji od 2 člana, jer je $g_{1+1}=g_2=2^1=2$ ($=2 \times 1$). Treća generacija ima 4 člana, jer je $g_{2+1}=g_3=2^2=4$ ($=2 \times 2$). Četvrta generacija se sastoji od 8 osoba, jer je $g_{3+1}=g_4=2^3=8$ ($=2 \times 4$) itd. (Čak u slučaju da roditelj djeteta nije poznat, njegovo mjesto kvartira je doista prazno, ali je taj kvartir isključivo rezervisan za njega i jednoznačno je određeno njegovim vlastitim brojem.)

Gener.	8	9	10	11	12	13	14	15	Parent.
IV	pradjed	prabaka	pradjed	prabaka	pradjed	prabaka	pradjed	prabaka	III
III	4 djed		5 baka		6 djed		7 baka		II
II	2 otac				3 majka				I
I	1 proband								0

Tabela 1. Fragment opšteg oblika table kvartira od četiri generacije (vertikalno uređenje)

Šta možemo uočiti u tabli kvartira (*tabela 1*) u vezi sa brojem članova pojedinih generacija prilikom ovog postupka povratka unazad u daleku prošlost naših praroditelja? Nije teško zaključiti da se broj osoba (odgovarajućih praroditelja) za svaku generaciju u odnosu na prethodnu teoretski duplira. Idući dalje, vidimo iz tabele, pri čemu možemo zaključiti, da sve muške osobe nose paran vlastiti broj, a sve ženske osobe nose neparan vlastiti broj za 1 veći od broja muža, dok očevi imaju vlastiti broj koji je 2 puta veći nego vlastiti broj njihovog djeteta. Tako roditelji od sina 134 su 268 i 269 ili, naprimjer, od osobe 423 (žensko) suprug je 422, a njihovo dijete nosi numeričku oznaku $422:2=211$ (žensko). Poželjno je još znati na koji način ćemo izračunati ukupan broj osoba u prvih n generacija, računajući, naravno, i probanda (taj zbir je, zapravo, vlastiti broj posljednje ženske osobe u n -generaciji). Do ovog zbira možemo doći i na jedan drugi način; možemo ga izračunati putem formule $S_n = a_1 \cdot (q^n - 1) / (q - 1)$ za zbir prvih n -članova geometrijskog niza (progresije). Ilustrirajmo to primjerom izračunavanja S_{10} zbira svih osoba 10 prvih generacija table kvartira:

$$S_{10} = 1 + S_9 = 1 + \{[2 \cdot (2^9 - 1)] : (2 - 1)\} = 1 + \{[2 \cdot 511] : 1\} = 1023$$

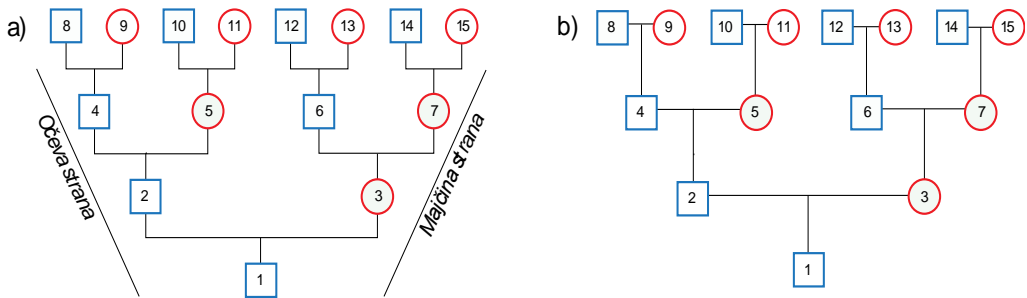
Ovo, kao i prethodno, poučno je znati, posebno kada smo u situaciji da proučavamo tablu kvartira sa većim brojem generacija, a koja je publicirana u knjizi putem liste. Tada po redoslijedu brojeva i na bazi gore izvedenih zaključaka (pravila) možemo bez problema utvrditi međusobne genealoške relacije članova table, kao i one između članova i probanda. Izvedena razmatranja možemo naći i provjeriti u *tabeli 2*.

Napomene uz tabelu 2:

- 1) u koloni 5 dat je broj (pra)roditelja nosioca kvartira (probanda) po generacijama,
- 2) u kolonama 3 i 4 *tabele 2* su predstavljeni respektivno nizovi vlastitih brojeva (pra)roditelja očeve odnosno majčine direktne linije u odnosu na probanda.

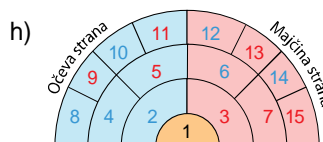
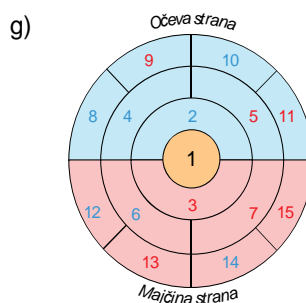
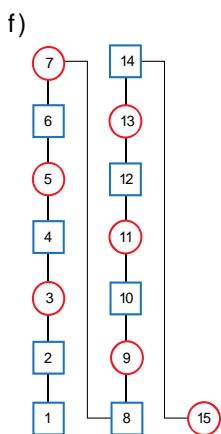
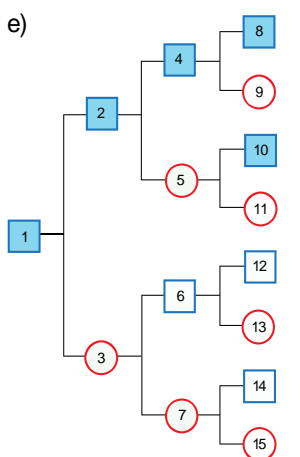
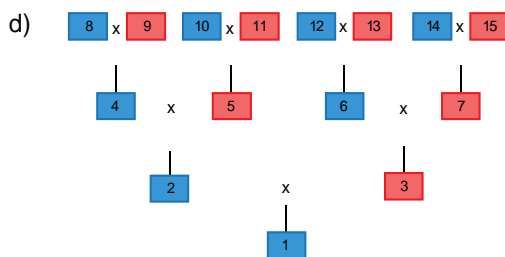
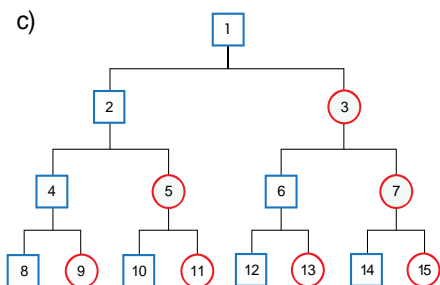
1. Generacija	2. God. rođenja	3. Num. oznaka	4. Num. oznaka	5. Broj prarod.
I	2010.	1	1	0
II	1980.	2	3	2
III	1950.	4	7	4
IV	1920.	8	15	8
V	1890.	16	31	16
VI	1860.	32	63	32
VII	1830.	64	127	64
VIII	1800.	128	255	128
IX	1770.	256	511	256
X	1740.	512	1.023	512
XI	1710.	1.024	2.047	1.024
XII	1680.	2.048	4.095	2.048
XIII	1650.	4.096	8.191	4.096
XIV	1620.	8.192	16.383	8.192
XV	1590.	16.384	32.767	16.384
XVI	1560.	32.768	65.535	32.768
XVII	1530.	65.536	131.071	65.536
XVIII	1500.	131.072	262.143	131.072
XIX	1470.	262.144	524.287	262.144
XX	1440.	524.288	1.048.575	524.288
XXI	1410.	1.048.576	2.097.151	1.048.576
XXII	1380.	2.097.152	4.194.303	2.097.152
XXIII	1350.	4.194.304	8.388.607	4.194.304
XXIV	1320.	8.388.608	16.777.215	8.388.608

Tabela 2. Broj direktnih praroditelja (predaka) po generacijama

U kompjuterskim programima (genealoškom softveru) sâm sistem generira tablu kvartira na bazi unesenih podataka, a neki dodatno imaju mogućnost prikaza na geografskoj karti mjesta rođenja svih osoba table kvartira. Na bazi toga iz te karte možemo lako ustanoviti familijarne migracione procese (u prošlosti, najčešće lokalnog karaktera), konstatirati iz kojih područja i mjesta potječe porijeklo naših praroditelja, uz dodatne podatke i razloge njihovog eventualnog ostanka u mjestima rođenja, ili preseljenja u druga mjesta njihovog življenja. Ovdje možemo govoriti i o „krugu kretanja“ potrage za partnerom sa kojim želimo ostvariti bilo privremenu ili stalnu životnu relaciju. (Tematika se može čak donekle posmatrati kao i analogija pojavi koja je prisutna u životinjskom svijetu, poznata pod nazivom „radijus parenja“.) Taj radijus kretanja kod ljudi je u početku bio ograničen otprilike na nekih tridesetak kilometara, jer je bio uvjetovan mogućnošću odlaska i povratka u toku jednog dana (pješice, konjem, zapregom, kasnije biciklom itd.). Ovo je jedna vrlo složena tema kojom se nećemo sada baviti i koja bi se morala posmatrati iz više različitih aspekata (geografskog, društvenog, demografskog, religioznog, kulturološkog, političkog, vremenskog, ekonomskog itd.).

S obzirom na to da svaku genealogiju, pa i tablu kvartira, možemo obraditi i predstaviti na dva načina, putem sheme i/ili u formi tekstualne liste (publikacije, obično jedne knjige), onda treba da se upoznamo s time koji podaci ulaze u ta dva oblika predstavljanja kvartira. U shemi uz osnovne personalne podatke probanda (ime, prezime, datum i mjesto rođenja) mogu biti notirani još, ako je u primjeni, suprug(a) sa datumom i mjestom vjenčanja, kao i njihova djeca, također sa osnovnim personalnim podacima. Neki genealozi notiraju samo broj djece, naprimjer, $2f+3fs$ (2 kćerke i 3 sina). Za (pra)roditelje unosimo također samo osnovne personalne podatke.

Sheme 1a) do h). Primjeri nekih grafičkih prezentacija tabli kvartira (Sheme su preuzete iz knjige autora ovog članka „Uvod u genealogiju i historiju familije: Kako napraviti porodično stablo”, Dobra knjiga, Sarajevo, 2017)

U listi (tekstualnoj publikaciji) se ispunjavaju uz numeričku oznaku kvartira kako osnovni lični podaci tako i drugi podaci (npr. religijska pripadnost, školska naobrazba, zanimanja, društvene dužnosti i funkcije, posjedi itd.), čiji izbor zavisi od samog istraživača stabla i dostupnosti podataka. Neki genealozi notiraju i spisak djece sa osnovnim podacima. Ovi podaci u listi se mogu obogatiti i odgovarajućim tekstom, različitim priložima za ilustraciju, kao što su fotografije, smrtovnice, crteži, faksimili raznih dokumenata, pisma, novinski isječci, pravne zabilješke i drugo.

Pojava ponavljanja kvartira

Postoji mogućnost, pojava da se pojedini praroditelji (kvartiri) ponavljaju više puta u jednoj tabli kvartira, pa tada proband može na više načina da vodi porijeklo od njih. Ova pojava se u genealogiji naziva *ponavljanje kvartira*. To ćemo objasniti. Naime, ako pogledamo *tablu 2*, možemo iz nje pročitati, s obzirom na to da se kod kreiranja table kvartira broj praroditelja jedne generacije duplira u odnosu na prethodnu, da npr. jedan proband ima „teoretski“ oko 17 miliona praroditelja (predaka od kojih vodi porijeklo) iz 1300. godine (oko 700 godina ranije). (Napomenimo da je u *tabeli 2* za vremenski period između dvije generacije uzeto 30 godina, što je naravno približan broj; u genealogiji se operira razmakom između generacija od 25 do 35 godina, a uglavnom genealozi računaju sa 3 generacije u jednom stoljeću. Ti prosjeci su u praksi i potvrđeni.). Ili ovaj primjer: jedan proband iz današnjeg vremena vodi porijeklo od 17 milijardi praroditelja iz perioda od prije jednog milenija, što je skoro tri puta više nego broj stanovnika zemaljske kugle od prije deset godina. Naravno da je ovo nemoguće, jer postoje procjene da je u to vrijeme na Zemlji živjelo oko 300 miliona stanovnika. Dakle, gledajući prethodna dva primjera, lako možemo uvidjeti da nešto nije u skladu sa logikom. Također se možemo upitati da nismo napravili neku grešku prilikom kreiranja *tabele 2*. Nismo, jer sistem numerisanja table kvartira neosporno je konzistentan. Zapravo, jedini zaključak, što smo već i spomenuli, je da se jedan veliki broj kvartira, bolje reći, roditeljskih parova, morao sigurno, pogotovu u davnim vremenima, više puta pojavljivati, ponavljati. (Iz samog koncepta table kvartira možemo zaključiti, ali i potvrditi, jedan stav iz genealoškog učenja da, ako idemo unazad daleko u prošlost, broj zajedničkih praroditelja /predaka/ se umnožava, što znači teoretski da smo mi svi jedna familija, svi vodimo porijeklo od kraljeva i vitezova, od hajduka i prosjaka.)

Ako, naprimjer, jedan nećak i nećaka sklope bračnu zajednicu, onda jedan par praroditelja (djed i baka) je identičan i on se drugi puta javlja u tabli kvartira. Ova praksa zasnivanja bračnih zajednica (posebno u daleka vremena) između krvno bliskih srodnika (obično krvno vezanih do petog koljena), tj. osoba koje (su) ima(le)ju identične praroditelje, je „krivac“ za ponavljanje kvartira. To se vijekovima kroz historiju događalo u svijetu kod nekih društvenih zajednica koje su bile zatvorene i geografski odsječene (izolirane) od ostalog dijela svijeta (npr. nekada, još u neotkrivenim kontinentima, na dalekim ostrvima, nepristupačnim brdskim i planinskim područjima, pustinjskim, prašumskim i močvarnim predjelima itd.). To je (bio) također i slučaj kod vjerski zatvorenih zajednica i kultura, gdje je (bilo) onemogućeno miješanje sa kulturama drugih koje su (bile) zasnovane na drukčijim životnim iskustvima i vjerskim uvjerenjima. U nekim zemljama i kulturama (arapskim zemljama, kod Turaka, Marokanaca, Jevreja itd.) se to

često događa(lo) ne samo iz razloga zatvorenosti lokalnih zajednica nego i iz ekonomskih razloga, kako bi zemljišni posjedi i druge svojine osta(ja)le u krugu porodica (radi uvećavanja bogatstva). Riječ je o porodicama koje žive „u zajednici“ (istom rodu, klanu, užem plemenu). Posebno kod plemićkih i kraljevskih porodica (ne samo evropskih) je ova praksa vijekovima bila prisutna. Spomenimo stariji ogranak habsburške dinastije u Španiji koji je poslije smrti posljednjeg potomka španskog kralja Karla II (r. 1661–1700) izumro (ugasio se), jer Karlo II nije imao svojih potomaka. Poznato je da je bio rođen s nizom fizičkih i umnih mana kao posljedice rođenja u familiji u kojoj su se godinama miješali najbliži krvni srodnici. Postoje i drugi razlozi (u manjem ili većem obimu) koji (su) ima(li)ju utjecaj na ovu praksu miješanja blisko krvnih srodnika. Napomenimo da je praksa u ovim primjerima, gdje govorimo o *socijalnoj i geografskoj endogamiji* (zasnivanje bračnih i vanbračnih odnosa unutar jedne određene, iste, izolirane društvene grupe, zajednice), za spomenute zajednice (bila) potpuno normalan, naslijeđeni, običaj u njihovom načinu života. Ne spominjemo deciderano *incest* za seksualne relacije otac – kćerka, majka – sin, brat – sestra, jer je on ipak rjeđa pojava, pa čak i kada je riječ o ranijim historijskim razdobljima. Po kanonskom pravu je incest težak grijeh. Bio je uglavnom prisutan kod starih Egipćana, Inka, na havajskim ostrvima, u rimskim i drugim kraljevskim porodicama. Međutim, incest ni danas nije iskorijenjen, iako znamo koliko je on društveno „otežan“ jednim moralnim i medicinskim teretom (saznanjem o negativnim posljedicama po potomstvo). Čak imamo danas – preko postojanja zakonskih propisa koji se već nalaze u kaznenom zakonodavstvu nekih razvijenih zemalja (Francuska, Španija ...), a za par polubrat – polusestra u skandinavskim zemljama, sa trendom da to i druge zemlje uvedu (Njemačka, Hrvatska...) – jedan vrlo ublažen pristup da seksualna veza između brata i sestre (odnosno polubrata i polusestre) nije kažnjiva ako su oni punoljetni. (A zar se, ipak, ne bi morali upitati, a šta je sa vjerskim, moralnim, dakle etičkim normama?) Ovo „omekšavanje“ je uzelo svuda prilično maha u današnjoj zbilji, a nama uglavnom ostaje da se pitamo šta će sve ovo sutra donijeti. (Ističemo, za navedene pojave su posebno interesantna antropološka, etnografska, sociološka, medicinska i historijska istraživanja u svijetu, čije rezultate možemo naći u odgovarajućim publikacijama.). Odnos između teoretskog broja praroditelja, izračunatog metodologijom sistema numerisanja table kvartira, i broja stvarnih praroditelja se naziva *implex* ili praroditeljska istobrojnost, jednakobrojnost (skraćeno „ix“). Ako je riječ o istom broju teoretskih i stvarnih roditelja, onda je on, logično, jednak 1, tj. $I_x=1$. Ako postoji ponavljanje kvartira, onda je $I_x<1$. Navest ćemo jedan upečatljiv primjer iz historije: španski kralj Alfons XII (1857–1885), za kojeg se pretpostavlja da je bio vanbračno dijete, u XI generaciji je imao 111 stvarnih praroditelja umjesto teoretskih 1024, što je skoro za 10 puta manje.

Istaknuta pojava, križanje (parenje) unutar (bračne) zajednice srodnih bliskokrvnih osoba je također i u uskoj vezi sa pojmom *inbridinga* (engl. inbreeding). To je jedan naučni termin iz *genetike*. Genetičare na prvom mjestu interesira odgovor na pitanje kolika postoji šansa (vjerovatnoća) u nasljeđivanju ličnih tjelesnih i umnih osobina kod potomaka od njihovih predaka. Ovdje možemo uslovno govoriti o *genetskom srodstvu* koje predstavljamo *koeficijentom inbridinga* (genetsko preklapanje; vjerovatnoća da neka osoba potječe od istog pretka, da nosi dva ista *alela*), za razliku od *genealoškog srodstva* koje smo izražavali u stepenima (koljenima) krvnog srodstva. Ovaj pojam je uveo u genetiku vrlo poznati i zasluženi američki genetičar dr. Sewall Green Wright (1889–1988). Postoji više matematičkih metoda (kako jednostavnih tako i kompliciranijih) za izračunavanje ovih koeficijenata, obično izraženih u decimalnim razlomcima (brojevima) ili procentima ako govorimo o genetskom preklapanju. Za ilustraciju, naprimjer, vrijednost tog koeficijenta za par roditelj – dijete je $r=0,5$ (50%), za par nećak – nećaka $r=0,25$ (25%), dok, naprimjer, za par sin stričevića – kćerka tetične je $r=0,0625$ (6,25%) itd.

Pojava gubitka kvartira

Pojavu da jedan kvartir (ili čak oba) u tabli kvartira ostaje prazan (kažemo da se javlja „bijela mrlja“), zato što odgovarajućeg praroditelja ne možemo pronaći (naprimjer, nepoznat otac od nezakonito rođenog djeteta), nazivamo gubitkom kvartira. Ova pojava se mnogo češće javlja sa očevima nego majkama. Dakle, kod pojave gubitka kvartira kako otac tako i njegovi (pra)roditelji su „zauvijek“ izgubljeni (kvartiri ostaju zauvijek nepoznati). Na tom mjestu prestaje svako istraživanje; može se nastaviti ako se pronađu roditelji ili možemo nastaviti sa slijedećim kvartirima. Ova pojava se javlja, također, i u slučaju ako je riječ o nađenoj djeci ostavljenoj od roditelja, o djeci čije roditelje ne znamo, nahočadima (nahodima) ili adoptiranoj (usvojenoj) djeci. Od ove djece ostaju nepoznata (nenotirana u shemi table) oba biološka roditelja, kao i biološki praroditelji, a u tabli kvartira bit će notirani zakonski roditelji oni koji su prihvatili i adoptirali tu djecu, što pojedini genealozi smatraju pogrešnom praksom.

Kratak historijat table kvartira

Tabla kvartira, u nešto izmijenjenom obliku, bila je poznata još u rimsko doba. Posebno je bila poznata i u upotrebi u srednjem i novom vijeku. S posebnom zaslugom spominjemo austrijskog plemića, diplomatu, historičara, publicistu pet vrlo značajnih knjiga, Michaela von Aitzinga (Michaël

Eytzinger, Aitzinger), rođenog 1530? godine u Obereitzingu (umro 1598. u Bonnu), koji je prvi publicirao i uveo u genealogiju tablu kvartira u svom djelu „Thesaurus Principum hac Aetate in Europa Viventium”, Cologne (Keln), 1590. godine. Ova metoda numerisanja je po njemu i dobila ime „Aitzinger metoda“. Putovao je puno po zemljama Evrope. Inače, bio je poliglota, poznavalac, pored njemačkog jezika, i drugih evropskih jezika, grčkog, latinskog, španskog, italijanskog, flamanskog kao i hebrejskog. Napomenimo da je i španski genealog Hieronymus (Jerónimo) de Sosa prezentirao ovu metodu 1676. godine u „Noticia de la gran casa de los marqueses de Villafranca”, popularizirao je i ona je po njemu nazvana „Sosa metoda“; ovaj naziv je dosta u upotrebi. Također, ističemo da je 1883. godine engleski naučnik, istraživač i svjetski putnik, u naučnom krugu poznati statističar, sociolog, antropolog, geograf, psiholog, eugeničar, meteorolog, progeničar, sir Francis Galton (1822–1911), koji je objavio preko 340 radova, predložio jednu sekvencijalnu numeraciju predaka (nazvanu „računska notacija srodstva“) koja potpuno odgovara gore spomenut(im)oj metod(ama)i.

U literaturi i praktičnoj upotrebi prezentirani sistem numerisanja table kvartira se najčešće imenuje kao „Sistem-Kekulé“ ili „Sosa-Stradonitz“, prema njegovom „izumitelju“ Stephanu Karlu Kekuléu, sa predjenutim prezimenom (dodatkom) von Stradonitz (rođen u Gentu 1863. godine, umro 1933. u Berlinu). Kekulé je bio doktor filozofije (1893), doktor prava (1895), poznati heraldičar, historičar prava, pravnik i genealog. Bio je predsjedavajući „Herolda“ i poznati pisac nemalog broja genealoških radova. Spomenuta metoda je dobila naziv po njemu zahvaljujući njegovoj interpretaciji „Aitzinger metode“ u publiciranom „Ahnentafel Atlasu“ 1898. godine. (Iz gornjeg možemo zaključiti da su svi kasniji „izumitelji“ polučili više slave nego Aitzinger, koji je bio stvarni izumitelj ovog sistema.) Napomenimo, u svijetu postoji još nekoliko sistema numerisanja table kvartira, najčešće sistema koje su njihovi autori koristili u svojim publikacijama, ali koja se kasnije u manjoj mjeri javljaju u primjeni od drugih autora: sistem Roller, Julius Oskar Hager, Sommer, Lorentz, Borchardt, prof. M. Dieckmann, Hörig, prof. S. Rösch, K. J. Pauken, Paulsen I, Paulsen II, J. B. Strandbygard, Engström.¹

Njemački historičar i genealog Wilhelm Karl Prinz von Isenburg (rođen 1903. godine u Darmstatu, umro 1956. u Mülheimu), pisac nekoliko vrlo značajnih knjiga, u knjizi „Meine Ahnen“ publicirao je 1938. godine do tada najopširniju tablu kvartira sa 16.383 praroditelja. Međutim, već sada možemo na internetu pronaći table kvartira sa oko 50.000 kvartira.

¹ Vidjeti: Vulsma, R. F. (1962) „Gens Nostra“, XVII, str. 153–158, 203; časopis NGV-a, Holandskog genealoškog udruženja; www.gensdatapro.ngv.nl/informatie/Persoonsnummering.htm

16 Omer Merdanović Zgošća 1864-1932	18	20	22 Sulejmen Lemeš	24	26	28 Avdaga Miso Sarajevo ?-1947	30 Hamid Arnautović Travnik ?- Sarajevo ?
17 Emina Imamović	19	21	23 Habiba ?	25	27	29 N.N.	31 Fatima Mujanović Vitez ?- Sarajevo dec. 1963
8 Osman Merdanović Zenica 1887 -s.Doboj 25.08.1944 x Visoko 1912	9 Mulija Smolo Papratnica 1888- s.Doboj 25.12.1980.	10 Hamza Babić Visoko 1902(3)?- Arnautovići 1945 x Arnautovići 1925(6)?	11 Aiša Lemeš s.Gračanica 1905(6)?- Arnautovići 1943	12 Sulejman Sarkić Pecigrad ?-Mala Kladuša ? x ?	13 Hatka Hozanović	14 Ahmed Miso Sarajevo 1898- Sarajevo 1960 x Sarajevo	15 Razija Arnautović Travnik 25.05.1903- Sarajevo okt. 1980
4 Osman Merdanović s.Doboj 10.06.1922 -s.Doboj 2013. x Kakanj 25.02.1955.	5 Senija Babić Visoko 15.06.1933-	6 Husein Sarkić M. Kladuša 15.10.1926 -Mainz 06.12.1994. x Sarajevo 13.05.1948.	7 Rabija Miso Sarajevo 10.04.1927-				
2 Nijaz Merdanović * Kakanj 15.01.1957. x Sarajevo 02.07.1977.	3 Vesna Sarkić * Sarajevo 29.09.1956.						
1 Ajla Merdanović, * Sarajevo 16.02.1978, x Sarajevo 02.09.2006. Duco Wisse Magnet van Heel, *Groningen 19.03.1970, sin od Casparus Johannes van Heel i Neeltje Wisse a. Edo Wisse Merdan van Heel, * Den Haag 20.12.2006. b. Zara Vesna Nelleke van Heel, * Waršava 22.03.2015.							

Shema i). Primjer table kvartira sa 5 generacija

U primjeru (shemi) je data tabla kvartira u kojoj je probanda Ajla Merdanović, rođena u Sarajevu, udata za Duca van Heela iz Holandije. Ovu tablu kvartira je izradio Caspar(us) Johannes van Heel, svekar probande i uz njegovo odobrenje i odobrenje Ajle i njenih roditelja ova tabla se pojavljuje u ovom članku.

1. Probanda *Ajla Merdanović* (ud. Van Heel) je završila osnovnu školu u Sarajevu, a srednju u SAD-u. Diplomirala je na prestižnom američkom Princeton University. Trenutno obavlja u Varšavi visoku funkciju savjetnika pri Organizaciji za sigurnost i saradnju u Evropi (OSCE).

Caspar(us) Johannes van Heel, jurista, poznati je holandski arhivar specijalist, historičar, genealog, publicista i pisac više historijskih i genealoških knjiga.

2. *Nijaz Merdanović*, profesionalni fudbaler, nekadašnji igrač FK Sarajevo i dugogodišnji direktor Kluba, bio je, između ostalog, član stručnog kolegija Kluba, direktor marketinga i opštih poslova u Nogometnom savezu BiH.

3. *Vesna Sarkić* je osnovnu školu, gimnaziju i pravni fakultet završila u Sarajevu. Trenutno je zaposlena kao sudija u Općinskom i Kantonalnom sudu u Sarajevu.

Napomena: tekstovi vezani za članove table kvartira, koji se, inače, pišu odvojeno od sheme (u jednoj listi, knjizi), mogu biti opskrbljeni širokom lepezom raznih podataka i priloga, kako je to već istaknuto u posljednjem pasusu potpoglavlja **Osobine table kvartira**.

Zašto tabla kvartira?

Istraživanje table kvartira je vrlo popularno u razvijenim zemljama i većina stanovnika ima kreiranu tu tablu, pri čemu čovjek ne može da vjeruje da neke istražene i napravljene table kvartira idu u dubinu blizu hiljadu godina. Pojedini genealozi naglašavaju da je u posljednje vrijeme nešto opala popularnost u kreiranju ovih stabala. Ovo skoro da se može negirati, jer npr. obim publiciranja tabli kvartira na internetu nije uopšte smanjen. Tabla kvartira, za razliku od niza roda i porodičnog stabla, koje se bave relacijama u okviru jedne familije, daje jednu širu sliku nečijeg porijekla i u nju su uključene osobe sa različitim familijarnim prezimenima. I upravo zbog te činjenice mnogi genealozi ističu da je ova genealoška forma iz genealoško-istraživačkog aspekta, za razliku od svih ostalih genealogija, i

najzanimljivija. Naime, tabla kvartira najbolje prezentira različitost osoba (biološko porijeklo), kao i spektar socijalnih statusa (socijalno porijeklo).

Pored interesantne same fizionomije ove genealogije vrlo su poučna saznanja o ponavljanju i gubitku kvartira. Uz njih smo nešto naučili i o socijalnoj i geografskoj endogamiji, incestu i inbridingu. Danas je ta problematika vrlo aktualna; genealogija i genetika se snažno podupiru. Odgovore na spominjane pojave i nedoumice oko krvnog srodstva sada možemo istražiti, dokazati i potvrditi putem DNK. Takozvana DNK-genealogija više nije kao nauka i metoda u povoju, ona se brzo razvija i već uveliko primjenjuje širom svijeta.

Literatura

1. Balhan, Ronald, Drie, Rob van (2003) *Uw stamboom op de computer*, CBG den Haag, Stichting Aldfaer, Hilversum.
2. Bemmelen, J. F. van (1940) *Afstamming en erfelijkheid en de kwartierstaat*, N. V. Uitgevers – Mij. A. Rutgers, Naarden.
3. Biezeman, Hein (2006) *Van onderzoek naar Stamboomboek*, Hein Biezeman, Rotterdam.
4. Buffetaut, Yves, Mergnac, Marie-Odile, Montjouvent, Philippe de (2013) *La généalogie pour tous: La bonne méthode pour débuter et construire son arbre*, Éditions Autrement, Paris.
5. Chater, Kathy (2004) *Family History Made Easy. How to trace your family tree and find relatives in Engeland, Ireland, Scotland and Wales*, Southwater, London.
6. Colwell, Stella (1980) *The Family History Book: A Guide to Tracing your Ancestors*, Phaidon, Oxford.
7. Drie, Rob van, Plomp, Nico, Tang, Aad van der (1988) *Genealogie van stamboom tot familiegeschiedenis*, CBG 's-Grafenbage, Stichting Teleac, Utrecht.
8. Drie, Rob van (1998) *Stamboonderzoek voor beginners*, CBG den Haag, Woerden.
9. Drie, Rob van, Noorda, Kees (2005) *Verre verwanten – familiegeschiedenis dichterbij*, CBG Den Haag, Teleac, Kosmos Z&K, Utrecht – Antwerpen.
10. Drie, Rob van (2010) *Stamboom boek: verborgen verleden*, Teleac en CBG, Zwolle: Waanders.
11. Durye, Pierre (1961) *La généalogie*, Presses Universitaires De France, Paris.
12. Elenbaas, Els (1999) *Het stambomenboek – Wortels naar je verleden*, Strenghtolt, Hofstede Oud-Bussem, Flevolan, Naarden.
13. Goody, Jack (1983) *The development of the Family and Marriage in Europe*, Cambridge University Press, Cambridge.

14. Haye, R. de la (1994) *Limburgse voorouders. Handleiding voor genealogisch onderzoek in Limburg*, Maastricht.
15. Hodžić, Ibrahim A. (2017) *Uvod u genealogiju i historiju familije: Kako napraviti porodično stablo*, Dobra knjiga, Sarajevo.
16. Kruimel, H. L. met medewerking van Eijk, H. H. W. van, Hammers, N. A., Lugaard, J. W., Raven G. J. A. (1981) *Voorouders gezocht: Inleiding tot de genealogie*, Nederlandse genealogische vereniging, Amsterdam.
17. Lemmers, Piet (1996) *Genealogie Lemmers zeven-voud*, Pierre van der Meer, Malden.
18. Lindemans, Jan (1942) *Hoe maak ik mijn stamboom op. Kleine inleiding tot de Vlaamsche Familiegiedenis*, 2e druk, N.V. Standaard-Boekhandel, Antwerpen – Brussel – Gent – Leuven.
19. Linskey, Marie (1996) *Family Trees: A Manual for their Design, Layout & Display*, Phillimore, Shopwyke Manor Barn, Chichester, West Sussex.
20. Nes, Gerard van de (1994) *Maak uw eigen stamboom: Handboek voor genealogie en heraldiek*, Trion – Baarn.
21. Nieuwland, P., Visser, J., Dolk, W. (1979) *Gids voor genealogisch onderzoek in Frisland*, Fryske akademy, Ljouwert – Leeuwarden.
22. Okkema, J. C. (1986) *Handleiding voor genealogisch onderzoek in Nederland*, 4e druk, Fibula – Dishoeck, Weesp.
23. Olij, Erwin (2005) *Stamboomonderzoek*, Van Duuren Media, Eck van Wiel.
24. Pama, C. (1943) *Onze afstamming*, N. V. Uitgevers – Mij. A. Rutgers, Naarden.
25. Pasternak, B. (1976) *Inleiding tot Kinship en sociale organisatie*, Englewood Cliffs, NJ. Prentice Hall.
26. Penta, Anna (2002) *Genealogie. Een gids voor 50-plussers*, Academic Service, Schoonhoven.
27. Rolestraete, Johan (1998) *Handleiding voor genealogisch onderzoek in Vlaanderen*, Roeselare.
28. Roelestrate, Johan (2006) *Je stamboom, je familiegeschiedenis. Stap voor stap*, Davidsfonds – Leuven.
29. Steenbergen, Jan Bosman (1996) *Familieboek*. Autor.
30. Tang, Aad van der (1981) *Stamboom onderzoek – Een handleiding bij het schrijven van uw familiegeschiedenis*, Uigeverij het Spectrum, Utrecht – Antwerpen.
31. Van Noppen, Henri (2004) *De stamboom en geschiedenis van uw familie*, Deltas, België – Nederland.
32. Vennik, Roelof (1992) *Handboek voor stamboomonderzoek*, Wilkerdon – Rotterdam.
33. Westin, Jeanne Eddy (1998) *Finding Your Roots. How to Trace Your Ancestors at Home and Abroad*, Jeremy P. Tarcher / Putnam, New York.
34. Zmajić, Bartol (1971) *Heraldika*, Školska knjiga, Zagreb.